

El llegat del Beat Josepmaria a l'Església

Commemorem, amb aquesta taula rodona, el centenari del naixement del beat Josepmaria Escrivà de Balaguer. Aquí s'ha parlat fins ara d'aspectes històrics, com els orígens lleidatans de la seva nissaga, o les seves relacions amb la nostra ciutat. És moment oportú, doncs, per aixecar una mica la mirada i fer-la més universal, per contemplar la seva aportació a la teologia i a la vida de l'Església.

Com tots sabem, el proper 6 d'octubre, si Déu vol, tindrà lloc a Roma la seva canonització. Des d'aquell moment, la memòria de Josepmaria Escrivà passarà al calendari de l'Església universal, superant així els límits locals. Podem veure en aquest fet una conseqüència pràctica de la universalitat de la seva figura. El seu missatge i la seva història no queden restringits a uns llocs concrets: la ciutat on va néixer, o on va estudiar, o els països on va desenvolupar la seva activitat pastoral; no queden tampoc limitats a un grup reduït de persones, ni tan sols als que són fidels de l'Opus Dei.

El 28 de novembre de 1992, com alguns dels presents recordaran, el Sant Pare Joan Pau II va promulgar la Butlla *Ut sit*, amb la qual s'erigia l'Opus Dei com a Prelatura personal. Als paràgrafs que la introdueixen, es fa una breu descripció del seu esperit: «Des del seu començament, aquesta Institució s'ha esforçat, no sols a il·luminar amb llums noves la missió dels laics en l'Església i en la societat humana, sinó també a posar-la en pràctica; s'ha esforçat igualment a dur a la pràctica la doctrina de la crida universal a la santedat, i a promoure entre totes les classes socials la santificació del treball professional i mitjançant el treball professional». En aquestes paraules ben bé podem veure reflectits els trets principals de l'aportació del Beat Josepmaria a l'Església i a la sencera societat humana.

En primer lloc, **la crida universal a la santedat**, que fou predicada i realitzada incansablement al llarg de la seva vida, des que el 2 d'octubre de 1928 va sentir la inspiració divina de difondre-la. Explicava, de mil maneres diferents, que «tots som cridats igualment a la santedat. No hi ha cristians de segona categoria, obligats a posar en pràctica només una versió rebaixada de l'Evangelí: tots hem rebut el mateix Baptisme i, per bé que existeix una àmplia diversitat de carismes i de situacions humanes, l'Esperit que distribueix els dons divins és el mateix, la fe és la mateixa, l'esperança és la mateixa, la caritat és la mateixa».¹

«Solia repetir que només tenia una recepta: la santedat personal. Estava persuadit de que l'únic i veritable mal que sofreix l'home és el pecat; i que contra el pecat no hi ha cap altre remei que la gràcia divina i la participació en la santedat de Déu». I recordava insistentment als seus fills i a tothom:

¹ És Crist que passa, n. 134.

«Santedat heroica: és una exigència de la crida que hem rebut. Hem de ser sants de veritat, sants autèntics: si no, som uns fracassats»².

Això no era sols un ensenyament adreçat als altres, sinó que ell mateix es proposava la santedat com a finalitat exclusiva de la seva vida. Sentia la necessitat de cercar l'amor de Déu amb tot el seu cor i considerava que no fer-ho així hauria estat el fracàs de la seva existència.

Unes paraules seves ens poden servir de mostra. El 30 d'abril de 1938, des de Burgos, on residia a causa de la dramàtica situació de persecució religiosa, escrivia una carta al Dr. Juan Jiménez Vargas, un dels primers membres de l'Opus Dei. Aquest fill seu, com que era metge de professió, en conèixer la intensa mortificació del beat Josepmaria —tot i que era temps d'extremades carències—, havia quedat seriosament preocupat per la seva salut. Per tranquil·litzar-lo, el beat Josepmaria li va escriure una carta on, entre altres coses, li deia:

«Conste que yo (...) nada he de hacer que suponga abiertamente peligro para la salud: no puedo, sin embargo, perder de vista que (...), al cumplir la Voluntad de Dios, es menester que yo sea santo, ¡cueste lo que cueste!,... aunque costara la salud, que no costará. Y esta decisión está tan hondamente enraizada —veo tan claro— que ninguna consideración humana debe ser obstáculo, para llevarla a efecto»³.

En aquesta qüestió, Josepmaria Escrivà està qualificat com a *precursor* del Concili Vaticà II, que va posar la crida universal a la santedat com a punt central de la Constitució dogmàtica sobre l'Església, *Lumen gentium*: «Tots els cristians, de qualsevol estat o condició, són cridats cadascú pel seu propi camí, a la perfecció de la santedat, el model de la qual és el mateix Pare»⁴.

Aquest missatge segueix sent plenament actual. Sempre ho serà, però potser té especial actualitat en el moment històric que vivim, quan encara són molts els cristians que no han còpsat la radicalitat de la fe i tenen una vida cristiana gairebé esmorteïda. De fet, quan Joan Pau II es plantejava les línies pastorals per a l'Església en el començament del nou mil·lenni, escrivia: «En primer lloc, no dubto en dir que la perspectiva en què cal situar el camí pastoral és la de la santedat»⁵. Tant de bo que, seguint aquest desig del Sant Pare, el Centenari del naixement de Josepmaria Escrivà ens engresqui, a tots els lleidatans i a tots els cristians, a lluitar per cercar la santedat personal.

La universalitat de la crida divina enllaça amb el segon punt clau del llegat del beat Josepmaria: la revitalització de la **vocació i missió dels laics**. Aquest era també una constant en la seva predicació: «Aquesta santedat, a la qual són cridats, no és més gran en el sacerdot que en el seglar: perquè el laic no és un cristià de segona categoria. La santedat, tant en el sacerdot com en el

² Álvaro del Portillo, *Entrevista sobre el Fundador de l'Opus Dei*, Edicions del Drac, Barcelona 1993, pp. 168-169.

³ Citat a Pedro Casciaro, *Soñad y os quedaréis cortos*, pp.152-153

⁴ *Lumen gentium* 11 Catecismo 825

⁵ Juan Pablo II, Carta apostòlica *Novo millennio ineunte*, 6-I-2001, nn. 29-31

laic, no és una altra cosa que la perfecció de la vida cristiana, que la plenitud de la filiació divina»⁶.

Com explicava el Card. Albino Luciani, poc abans de ser elegit Papa Joan Pau I, el beat Josepmaria no ensenyava només una espiritualitat per als laics, sinó que oferia una espiritualitat laical, fins arribar a dir que cal *materialitzar* la vida cristiana⁷.

Tots a l'Església tenim una funció que complir; i no és menys necessària la missió dels laics que la dels clergues. Els laics, que componen la immensa majoria dels fidels, tenen com a índole pròpia la secularitat⁸, és a dir, fer realitat el missatge evangèlic en totes les estructures i activitats de la societat civil. Aquesta missió encara és més urgent en aquells llocs i circumstàncies on l'Església només pot fer-se present i operant a través d'ells⁹.

El beat Josepmaria animava els seglars a no perdre la *mentalitat laical*. No és la jerarquia qui ha de donar solució a tots els problemes humans. Cadascú, des del lloc que li correspon dins la societat, ha de cercar aquestes solucions, ajudat tant per la seva preparació professional com per la formació cristiana rebuda. A l'homilia que va pronunciar l'any 1967 a la Universitat de Navarra, Mons. Escrivà encoratjava els presents a estimar el món apassionadament, a viure amb responsabilitat la seva llibertat com a ciutadans i com a cristians. I els deia: «Els meus mots (...) són una crida perquè exerciu, cada dia! i no solament en situacions d'emergència, els vostres drets; i perquè compliu noblement les vostres obligacions com a ciutadans —en la vida política, econòmica, universitària, professional— assumint amb valentia totes les conseqüències de les vostres decisions lliures, bo i carregant la independència personal que us pertoca»¹⁰.

Arribem així al tercer punt esmentat per la butlla *Ut sit*: la **santificació del treball i a través del treball ordinari**. El beat Josepmaria rebutjava la consideració del treball professional i les circumstàncies ordinàries com un impediment per a la vida cristiana, com quelcom que cal acceptar amb resignació, evitant que ens aparti de Déu. Tot al contrari, insistia en la necessitat de buscar la unió amb Déu —que constitueix el contingut de la santedat— precisament a través de les realitats quotidianes: «No hi ha cap altre camí (...): o sabem trobar el Senyor en la nostre vida ordinària, o bé no el trobarem mai»¹¹.

Mons. Laureano Castán, que anys més tard seria bisbe de Sigüenza-Guadalajara, relatava que va tenir oportunitat de reprendre el tracte amb el beat Josepmaria amb ocasió d'uns exercicis espirituals per a sacerdots, celebrats l'any 1941, al seminari del nostre bisbat de Lleida. Mons. Castán era aleshores el vicerector del seminari i, com ell mateix refereix, estava preocupat

⁶ Carta, 2-II-1945, n. 8, citada a L.F. Mateo-Seco i R. Rodríguez-Ocaña, *Sacerdotes en el Opus Dei*, p. 28.

⁷ Cfr. Card. Albino Luciani, *Buscando a Dios en el trabajo ordinario* (article publicat a "Il Gazzettino", Venècia, 25-VII-1978), a *Así le vieron*, Palabra, Madrid 1992, p. 16.

⁸ Cfr. *Lumen gentium* 31.

⁹ Cfr. *ibidem* 33.

¹⁰ *Converses amb monsenyor Escrivà de Balaguer* 117.

¹¹ *Ibidem* 114.

perquè no sabia com fer compatible una vida d'oració intensa amb els nombrosos encàrrecs diocesans que tenia encomanats. En una de les converses d'aquells dies, li va preguntar si havia resolt aquest problema. Ell, amb una fermesa i aplom extraordinaris, li contestà: «Sí! I ai del qui no el resolgui!»¹².

I és que, com el beat Josepmaria ensenyava, el treball és una realitat que, si la prenem amb sentit sobrenatural, ens acostava a Déu, perquè ens fa semblants al Fill de Déu, encarnat en un humil treballador. «Jesús, creixent i vivint com un de nosaltres, ens revela que l'existència humana, els quefers corrents i ordinaris, tenen un sentit diví. (...) Ens hem d'omplir sempre d'admiració en pensar en els trenta anys d'obscuritat, que constitueixen la major part del pas de Jesús entre els seus germans els homes. Anys d'ombra, però per a nosaltres, tan clars com la llum del sol. Més ben dit: resplendor que il·lumina els nostres dies i els dona una autèntica projecció»¹³.

Com a fruit de la contemplació de la vida de Jesús a Natzaret, quan el beat Josepmaria parlava de la santificació del treball no pensava tant en les ocupacions dels homes i dones que guien els pobles i influeixen en els destins de la societat. Aquestes feines són importants, però no necessàriament més que les de tantes persones que mai passaran a la història, però que s'escarrassen per fer de la seva vida un servei a Déu tot servint als altres. Per això, afirmava que «tan influent —tant important, tant necessari— és el testimoniatge d'un (...) miner entre els seus companys de treball com el d'un rector d'universitat entre els altres professors del claustre acadèmic»¹⁴.

En aquest sentit, es pot ben dir que sentia predilecció pel treball de la llar i per les feines pròpies de les mares de família. L'entusiasmava descobrir en elles el treball amagat i silenciós —el mateix que va desenvolupar la Mare de Déu—, un treball que no busca cap recompensa, que només busca servir, per amor, als altres.

Aquest llegat -la crida a la santedat, la missió dels laics, la santificació del treball-, gràcies a Déu, és ja una realitat per tot el món. Estic segur que ho veurem duna manera plàstica, en la multitud de persones de tota rasa i condició que -si Déu vol- es reunirà a la Plaça de Sant Pere a Roma el proper 6 d'octubre, dia en el qual el nostre ben estimat Sant Pare Joan Pau II té disposat canonitzar aquest capellà aragonès i català d'arrels lleidatanes, Mons. Escrivà de Balaguer.

Mons. Francesc Xavier Ciuraneta i Aymí

Bisbe de Lleida

¹² Cfr. testimoni de Laureano Castán Lacoma, a *Un hombre de Dios*, Palabra, Madrid 1994, pp. 106-107.

¹³ *És Crist que passa* 14.

¹⁴ *Converses amb monsenyor Escrivà de Balaguer* 18.